

Sammanställning av uppgifter från lärarenkät för ämnesprov i svenska och svenska som andraspråk årskurs 3, VT 2017

I anslutning till 2017 års ämnesprov i svenska och svenska som andraspråk för årskurs 3 har lärarna haft möjlighet att delta i en enkätundersökning om olika aspekter av provets utformning och genomförande. Årets enkät är reviderad jämfört med tidigare år och vissa frågeformuleringar skiljer sig från tidigare. Dessutom är enkäten i år mer omfattande. Enkäten har fyllts i av 495 lärare jämfört med 791 lärare år 2016 och 1278 lärare år 2015. Årets antal lärarsvar är en minskning med 37 % jämfört med förra året och en minskning med 61 % jämfört med 2015 års siffror. En liknande minskning ser man även i svarsfrekvensen i andra nationella prov. 478 lärare anger att de undervisar i svenska och 141 lärare undervisar i svenska som andraspråk. Lärarna som har svarat på enkäten efter att de genomfört ämnesprovet för årskurs 3 har arbetat som lärare 0,5 till 46 år.

Har du ämnesbehörighet för det prov du bedömt?

Ja	Nej	Totalt
470	14	484
97,1 %	2,9 %	100 %

Majoriteten av de lärare som har bedömt årets nationella prov i årskurs 3 har ämnesbehörighet i svenska/svenska som andraspråk, men några procent har det inte.

Provet som helhet är bra

Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt antal svar
313	167	13	1	494
63,4 %	33,8 %	2,6 %	0,2	100 %

Temat för årets prov var Trafik. Många lärare tycker att valet av tema var bra och elevnära. De menar att trafik ingår i alla elevers vardag och att det är ett arbetsområde som eleverna ofta möter någon gång under F–3. En del lärare tycker att årets tema var mindre bra och framhåller att trafikmiljön i glesbygd ser annorlunda ut, till exempel att det inte finns trafikljus. En del lärare tycker att trafik var ett svårt ämne för eleverna att skriva om och föredrar faktaskrivande om djur.

Provet som helhet är ett stöd för bedömningen

Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt antal svar
266	192	33	3	494
53,8 %	38,9 %	6,7 %	0,6 %	100 %

Provet bekräftar ofta den bedömning som lärarna har gjort i den ordinarie undervisningen. Provets uppgift är att mäta lägsta godtagbara nivå vilket gör att det av många lärare uppfattas som väl lätt.

En lärare framhåller att provets resultat kan vara bra som påtryckningsmedel i diskussion om resurser med rektor och elevhälsa.

Bedömningsanvisningarna har varit ett bra stöd

Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt antal svar
277	177	31	4	489
56,7 %	36,2 %	6,3 %	0,8 %	100 %

De flesta lärare är nöjda eller ganska nöjda med bedömningsanvisningarna, men många lärare önskar ännu fler elevexempel med analyser och ännu utförligare anvisningar för bedömning. Lärarna känner störst osäkerhet kring bedömningen av skrivproven F/G och H.

Lärarinformationen ger tillräckligt med information

Instämmer helt	Instämmer till stor del	Instämmer till viss del	Instämmer inte alls	Totalt antal svar
389	87	7	3	486
80,0 %	17,9 %	1,4 %	0,6 %	100 %

De flesta lärare är nöjda med lärarinformationen. Några lärare anser dock att ordningen på delproven i lärarinformationen bör ändras, så att proven kommer i den ordning som man blir rekommenderad att genomföra dem. Några lärare anger att det är svårt att bedöma delprov D/E och önskar därför att det skulle finnas elevinläsningar av den aktuella texten och analyser av dessa elevprestationer.

Ange för hur många elever anpassning skett vid genomförandet av provet

Det är 412 lärare som anger att de har anpassat provet för minst en elev i klassen. Många lärare har gjort anpassningar för olika elever och av olika skäl.

Varför har provet anpassats?

Funktionsnedsättning	Läs- och skrivsvårigheter	Annat	Totalt antal svar
253	306	105	412 lärare
61,4 %	74,3 %	25,5 %	

Exempel på andra anledningar till att provet har anpassats är koncentrationssvårigheter, olika typer av diagnoser samt syn- eller hörselnedsättning.

Vilken anpassning har gjorts?

Förlängd skrivtid	Använt ytterligare vuxenstöd	Annat	Totalt antal svar
235	326	101	412 lärare
57,0 %	79,1 %	24,5 %	

Exempel på andra anpassningar är inlagda pauser, enskilt rum, förstora text, möjlighet för eleven att läsa text, frågor och svar högt, alternativ tid på dagen samt förklaringar och instruktioner på teckenspråk.

Hur har provet fungerat för nyanlända elever?

Svaren visar att frågan är komplex. Många lärare har skrivit att nyanlända elever undantas från att göra provet medan andra angett olika anpassningar som gjorts vid genomförandet. Det verkar finnas skilda tolkningar av vilka elever som avses i frågan.

I vilken grad har det som proven prövar behandlats i undervisningen?

I hög grad	I ganska hög grad	I ganska låg grad	Nästan inte alls	Totalt
352	128	9	1	490
71,8 %	26,1 %	1,8 %	0,2	99,9 %

Anser du att provresultaten ligger i linje med elevernas övriga prestationer under året?

Ja, för flertalet	Ja, för cirka hälften	Ja, men bara för ett fåtal	Nej	Totalt
477	14	1	1	493
96,8 %	2,8 %	0,2 %	0,2 %	100 %

Som framgår av tabellerna ovan anser lärarna överlag att proven prövar det som har behandlats i undervisningen och att elevernas resultat överensstämmer med deras prestationer i den ordinarie undervisningen.

Hur var elevernas reaktioner på ämnesprovet i svenska/svenska som andraspråk?

I huvudsak positiva	I huvudsak negativa	Både och	Varken eller	Totalt
424	2	45	9	480
88,3 %	0,4 %	9,4 %	1,9 %	100 %

Några lärare har kommenterat frågan med att eleverna var spända, nervösa och lite oroliga före provperioden, men att det släppte för de flesta när proven väl kommit igång. En del elever var enligt lärarna oroliga för att de inte skulle "få godkänt". Andra elever har varit förväntansfulla och ivriga att visa sina kunskaper. Merparten av eleverna tog proven på allvar och gjorde sitt bästa. Flera lärare tycker att delprov A: gruppuppgiften Tala är en bra start på provet. Efteråt tyckte många elever att det var roligt och lätt med proven. För en del elever var proven svåra, till exempel för relativt nyanlända och elever som läser enligt kursplanen i svenska som andraspråk. Några elever upplevde tidspress vid skrivuppgifterna. Lärarnas uppfattning är att en del elever tyckte att texterna var bra och lätta att ta till sig, men vissa elever i glesbygd påpekade att det inte finns trafikljus och trottoarer där de bor.

Hur har ämnesprovets olika delar fungerat för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk?

Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
148	115	24	2	289
51,2 %	39,8 %	8,3 %	0,7	100 %

De flesta lärarna anger att provet fungerade bra eller ganska bra för deras elever som läser svenska som andraspråk. De lärare som tycker att provet fungerade dåligt eller mindre bra har angett att provet var för svårt. De skriver att texthäftena innehöll många svåra ord och att ämnet trafik var ett särskilt svårt ämne för elever som läser enligt kursplanen i svenska som andraspråk eftersom en stor del av orden inte ingår i vardagsspråket. Faktatexten innehöll väldigt komprimerad information vilket gjorde texten svårläst för elevgruppen. En del lärare menar också att det finns elever som inte har varit på utflykter och att det gjorde det svårt att skriva berättande text med ett sådant innehåll. Andra lärare framhåller tvärtom att ämnet trafik, skolgård och utflykt är ämnen som alla elever känner till och att dessa ämnen var välvalda.

Vad är din uppfattning om delproven i svenska/svenska som andraspråk?

Delprov	Bra	Ganska bra	Mindre bra	Dåligt	Totalt
A	392 80,8 %	72 14,8 %	20 4,1 %	1 0,2 %	485 99,9 %
B	440 90,9 %	42 8,7 %	2 0,4 %	0 0 %	484 100 %
C	410 84,7 %	61 12,6 %	13 2,7 %	0 0 %	484 100 %
D	421 86,9 %	59 12,2 %	4 0,9 %	0 0 %	484 100 %
E	397 82,4 %	64 13,3 %	16 3,3 %	5 1,0 %	482 100 %
F	407 84,1 %	61 12,6 %	15 3,1 %	1 0,2 %	484 100 %
G	409 84,5 %	61 12,6 %	12 2,5 %	2 0,4 %	484 100 %
H	378 79,1 %	64 13,4 %	34 7,1 %	2 0,4 %	478 100 %

Majoriteten av lärarna är nöjda med de olika delproven och framhåller även det i kommentarsfälten. Mest nöjda är de med delprov B där 90,9 % av lärarna svarar att delprovet var bra. Minst nöjda är lärarna med delprov H där endast 79,1 % tycker att delprovet var bra och så mycket som 7,1 % tycker att det var mindre bra. Även lärare som är mindre nöjda med olika delprov eller vill ge förslag på förbättringar har lämnat synpunkter i kommentarsfälten. Många lärare tycker att det tog för lång tid att genomföra delprov A. De som är mindre nöjda med delprov C anser att ämnet trafik dels kan vara för känt, så att eleverna använder sina förkunskaper i stället för texten när de svarar på frågorna, dels att det för andra elever kan vara svårt att relatera till trafikföreteelser som trafikljus och trottoarer om man bor i glesbygd. Samma tankar framförs kring delprov H, samt att det är svårare för eleverna att skriva om trafik än om djur. En del lärare tycker att frågorna till textsamtalet i delprov E var för ytliga, men de flesta var nöjda med frågorna. Några lärare tycker att det var för kort skrivtid för den berättande skrivuppgiften, delprov F/G. En synpunkt som återkommer år från år är att många lärare tycker att det är för låga krav i delprov G. Detta delprov är dock ett av de delprov som flest elever har svårigheter att nå kraven i (*Nationellt prov i årskurs 3 – en redovisning av ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk av Barbro Hagberg-Persson, 2015*). Många lärare tycker också att det var svårt att bedöma elevernas texter i delprov F/G och H. Några lärare anser att delprov H var mer svårbedömt än vanligt när det gäller korrekthet i elevernas meningar, i förhållande till de lagar som gäller i trafiken.

Hur bedömer du svårigheten av respektive delprov?

Delprov	För lätt	Lagom	För svårt	Totalt
A	64 12,9 %	428 86,5 %	3 0,6 %	495 100 %
B	33 6,7	457 92,5 %	4 0,8 %	494 100 %
C	26 5,3 %	452 91,3 %	17 3,4 %	495 100 %
D	25 5,1 %	468 94,7 %	1 0,2 %	494 100 %
E	56 11,4 %	433 87,8 %	4 0,8 %	493 100 %
F	13 2,6 %	473 95,7 %	8 1,6 %	494 99,9 %
G	57 11,5 %	431 87,2 %	6 1,2 %	494 99,9 %
H	13 2,7 %	447 91,2 %	30 6,1 %	490 100 %

Majoriteten av lärarna tycker att svårighetsgraden på de olika delproven var lagom, men ganska många tycker att delproven var för lätta. Delprov H uppfattas som svårare i år än tidigare år. Några lärare har kommenterat förändringen i delprov H, där eleverna i år skrev en längre faktatext i stället för två kortare. Dessa lärare upplever det som en positiv förändring. Delprov A upplevs som det

lättaste provet och kommenteras ofta som en bra start på provperioden, eftersom eleverna slappnade av när de märkte att det nationella provet inte var så svårt som de kanske befarat.

Har någon/några av dina elever skrivit delprov H på dator/motsvarande?

Ja	Nej	Totalt
222 45,1 %	270 54,9 %	492 100 %

Av frågans formulering framgår bara om minst en elev i en elevgrupp skrivit delprovet på dator. Framöver skulle även andelen elever som skriver på dator i respektive klass vara av intresse.

I min undervisningsgrupp har ämnesprovet i svenska/svenska som andraspråk bedömts enligt följande:

Delprov	Samtliga elevprestationer har sambedömts	Många elevprestationer har sambedömts	Vissa elevprestationer har sambedömts	Samtliga elevprestationer har bedömts av mig ensam	Samtliga elevprestationer har bedömts av annan lärare	På annat sätt	Totalt
A	88 18,1 %	39 8,0 %	95 19,5 %	233 47,8 %	27 5,5 %	5 1,0 %	487 99,9 %
B	82 16,8 %	30 6,2 %	74 15,2 %	275 56,5 %	20 4,1 %	6 1,2 %	487 100 %
C	81 16,6 %	29 6,0 %	77 15,8 %	273 56,1 %	21 4,3 %	6 1,2 %	487 100 %
D	80 16,4 %	37 7,6 %	132 27,1 %	187 38,5 %	45 9,3 %	5 1,0 %	486 99,9 %
E	83 17,1 %	37 7,6 %	116 23,9 %	195 40,1 %	50 10,3 %	5 1,0 %	486 100 %
F	167 34,2 %	94 19,3 %	164 33,6 %	33 6,8 %	27 5,5 %	3 0,6 %	488 100 %
G	166 34,1 %	86 17,7 %	150 30,8 %	55 11,3 %	27 5,5 %	3 0,6 %	487 100 %
H	160 32,9 %	88 18,1 %	171 35,1 %	39 8,0 %	26 5,3 %	3 0,6 %	487 100 %

Bedömningen av ämnesprovet gjordes på olika sätt på olika skolor. Det är vanligast att delproven A–E bedömdes enskilt av läraren, medan skrivproven F–H vanligtvis sambedömdes. Vid bedömning av skrivproven sambedöms vanligen ett urval av elevtexter, men i vissa fall sambedöms samtliga elevtexter. På en del skolor och i en del kommuner har det organiserats gemensam rättning, medan sambedömningen på andra skolor har skett på lärares eget initiativ. Lärarna tycker att det är bra med sambedömning av de elevprestationer som de känner osäkerhet kring.

Vad anser du om omfattningen av ämnesprovet i svenska/svenska som andraspråk?

Alldeles för omfattande	Lagom omfattande	Borde vara mer omfattande	Totalt
35	432	3	470
7,4 %	91,9 %	0,6 %	99,9 %

Majoriteten av lärarna tycker att ämnesprovet var lagom omfattande. Flera lärare kommenterar att delprov A tog lång tid att genomföra med alla elever, men samtidigt lyfts delprovet fram som en utmärkt introduktion som är värd den tid som läggs ner på det. Andra kommentarer är att elever som är frånvarande vid ordinarie provtillfälle försvårat då man måste ha flera provtillfällen. Ytterligare kommentarer gäller att mängden delprov var uttröttande för vissa elever.

Övriga synpunkter

I slutet av enkäten finns möjlighet att uttrycka övriga synpunkter på ämnesprovet. Lärare anger här såväl specifika som allmänna synpunkter och förslag. Några lärare föreslår att det bör finnas rutor för ifyllning av resultat på framsidan av varje delprov samt att texterna till delprov B och C också skulle kunna finnas med i lärarinformationen. En annan praktisk fråga som tas upp under denna rubrik är att provet förpackas på ett sätt som gör att uppackningen blir tidskrävande. Proven packas per elev och inte per delprov. Detta har med beställningsförfarandet att göra och är i nuläget svårt att göra något åt. Några lärare önskar fasta provdatum.